

Citation:

J.P.B. de Josseling de Jong, Levensbericht E. Nordenskiöld, in:
Jaarboek, 1932-1933, Amsterdam, pp. 161-162

LEVENSBERICHT

VAN

ERLAND NORDENSKIÖLD

In de moderne ethnologie beteekent de arbeid van Erland Nordenskiöld een richting op zich zelf en onder de beoefenaars dezer wetenschap nam hij als onderzoeker en als mensch een geheel aparte plaats in. Zijn denkbeelden over de essentieele en onveranderlijke eigenschappen van bepaalde cultureele groei-processen berustten niet in de eerste plaats op theoretische studie, maar op een rijke ervaring als ethnographisch onderzoeker in een gebied, dat juist voor iemand met zijn aanleg en belangstelling buitengewone mogelijkheden bood. Waar toch zou men de krachten en factoren die in cultureele verbreidings- en aanpassingsprocessen een overheerschende rol spelen, beter kunnen bestudeeren dan in Zuid-Amerika, waar historische gegevens, voor wie ze weet te vinden, in overvloed aanwezig zijn. Nordenskiöld *wist* ze te vinden. Elk nieuw deel van zijn „Comparative ethnographical studies”, waarin de resultaten zijner verschillende expedities, over een tijdperk van 25 jaar, verwerkt zijn, bracht nieuwe verrassingen, nieuw inzicht. Steeds duidelijker bleek, dat het beginsel der begrensde mogelijkheden op zich zelf nog geen verklaring geeft van het feit, dat kultuurontwikkelingsprocessen steeds weer in dezelfde banen worden geleid, maar dat wij hier in aanraking zijn met inhaerente eigenschappen der Kultuur, die in laatste instantie op algemeen-menschelijken erfelijken aanleg moeten berusten — al blijft de aard van dezen samenhang ons nog verborgen.

Van zijn laatste expeditie kwam Nordenskiöld met een ondermijnde gezondheid terug. Maar zijn enthousiasme en zijn werklust

waren onverzwakt. Zijn in Panama onderbroken onderzoek, dat o.a. een merkwaardig inheemsch figureschrift en de daarin weergegeven mythen betref, hervatte hij thuis met een zijner beste informanten, dien hij daartoe naar Zweden liet overkomen. Vermoedelijk heeft hij het niet ten einde kunnen brengen.

Onder de ethnologen van dezen tijd was Nordenskiöld een der meest geziene figuren. Zijn optreden was als zijn stijl: volkomen vrij van effectbejag, volmaakt open en onbevangen. Nordenskiöld poseerde nooit.

Hij had veel belangstelling voor Nederlandsche wetenschap en zijn benoeming tot Buitenlandsch Lid dezer Akademie heeft hij op hoogen prijs gesteld. Het nieuws bereikte hem een paar maanden vóór zijn dood, toen hij, hoewel zeer verzwakt, toch op weg naar beterschap meende te zijn.

Nordenskiöld heeft tot de zeer weinige wetenschappelijke onderzoekers behoord, die bij hun heengaan een werkelijke leegte achterlaten. Het zal moeilijk, zoo niet onmogelijk blijken, zijn werk op dezelfde wijze voort te zetten. Maar de bereikte resultaten kunnen niet meer verloren gaan; en de invloed van zijn werk en zijn persoonlijkheid zal ook in komende jaren nog een stuwende kracht van beteekenis blijken te zijn in de ontwikkeling der ethnologische wetenschap.

J. P. B. DE JOSSELIN DE JONG.